

# Mazhar Bey (Germen) (1886-1967)

Mazhar (Germen) 1886(1303) de Aydın'da dünyaya gelmiştir. Babası esnaftan Hacı Mehmet Emin Efendi, annesi Nihat hanımdır. Ailenin altı çocuğundan biridir. Mazhar Bey ve ailesi, 1934 Soyadı Kanunu'ndan sonra Germen soyadını almıştır. İlköğretimine Aydın'da özel Feyziye Mektebinde başlayan Mazhar Bey, lise eğitimini de başlangıçta burada sürdürmüş, ardından 1899 yılında İzmir İdadisine geçmiştir. İzmir İdadisinde iki yıl eğitim gördükten sonra 1901 yılında mezun olmuştur. Bir yıl bekledikten sonra 1902 yılında eğitimini İstanbul'da Mekteb-i Tıbbiyye-i Mülkiye'de devam ettirmiştir.



Buradaki eğitim hayatında oldukça başarılı olan Mazhar Bey buradaki eğitim yaşamında oldukça başarı göstermiş, birinci sınıf derslerinden muaf olmuş ve direkt ikinci sınıftan başlamıştır. Yirmi yaşında iken 1907 yılında mezun olarak hekim olmuştur. Çektiği kura ile ilk görev yeri Baalbek ilçesi Hükümet Tabipliğine atanmışsa da görev yerine sağlık sorunları nedeniyle gidememiştir. Bu gelişme üzerine Balıkesir'de görevli bulunan Çekin Efendi ile becayiş yaparak Balıkesir'e gelmiştir. Balıkesir'de 22 ay görev yapan Mazhar Bey daha sonra Soma Belediye Tabipliğine doktor olarak atanmıştır.

Ekim 1912'de Balkan Savaşları'nın başlaması sonrası Soma Redif Tabur hekimi olarak Karacaali Kolordusuna iştirak etmiştir. Gelibolu Muharebesi'ne ve ileri yürüyüş harekâtına da katılan Dr. Mazhar Bey, sınır taburlarında da hekim olarak görev yapmıştır. Birinci Dünya Savaşı çıkıp, Osmanlı Devleti savaşa katılınca seferberlik ilan edilmiş, 4 Ağustos 1914'de Mazhar Bey'de silah altına alınmıştır. Dört yıl süren savaşta Dr Mazhar Bey pek çok görevde bulunmuştur. Önce 11. Fırka Topçu Alayı'na, ardından Birinci Menzil Ordu Orta Başhekimliğine atanmıştır. 5. Ordunun kurulması üzerine baştabip yardımcılığına ve ardından Müessesat-ı Sıhhiye Müfettişliğinde görevlendirilmiştir. Savaş sürecinde sırasıyla Uzun Köprü Nokta Tabipliği ile Karapınar Nokta Tabipliğinde hasta ve nakil işlerinde hizmet vermiştir. Eskişehir Baştabipliğinde çalışırken Mondros Mütarekesi'nin imzalanması, dolayısıyla savaşın bitmesi nedeniyle terhis olmuştur.

Osmanlı Devleti, 30 Ekim 1918 tarihinde İtilaf Devletleriyle imzaladığı Mondros Mütarekesi ile Birinci Dünya Savaşı'ndan yenik ayrılmıştır. 25 maddeden oluşan metne İtilaf Devletleri, Osmanlı Devleti'ne savaş tehdidinde bulunarak devletin geri kalan topraklarının paylaşılmasını ve özerk, bağımsız devletlerin ortaya çıkmasını sağlayıcı hükümleri koydurmuştur. İtilaf Devletleri, işlerinin kolaylaştıran Mütareke sonrasında hemen harekete geçerek başta İzmir olmak üzere Batı Anadolu'da yaşayan Rumlar, Yunanistan'ın tarihi Megali İdeasını gerçekleştirmek için faaliyetlerini hızlandırmıştır. İzmir 15 Mayıs sabahı İtilaf Devletlerinin gözetiminde Yunanistan tarafından işgal edilmiştir. İşgal esnasında çok sayıda Türk katledilmiş ve malları yağmalanmıştır. Yerli Rumlarla birlikte Türklere karşı başlatılan mezalim, Anadolu'nun birçok noktasında tepkiler doğurmuştur. İzmir'in işgal haberi 14 Mayıs'ı 15 Mayıs'a

bağlayan gece cemiyetin Aydın şubesine ulaşmıştır. İzmir'in işgali üzerine Aydın'a gelen Dr. Mazhar Bey Aydın Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti'nin üyeleri arasında yer almaktaydı.

Aydın'da bu gelişmelerin yaşandığı tarihlerde tek askeri kuvvet 57. Tümen idi ve başında Albay Şefik Bey bulunuyordu. Tümen, işgal tehdidi ve tehlikesini hisseden Aydın'ı koruyabilecek güce sahip değildi. Buna rağmen Albay Şefik Bey İzmir'in işgali haberi kendisine ulaşır ulaşmaz Tümen kurmayı Selahattin Bey ile subaylarını karargâha çağırarak ardından Aydın Mutasarrıf Vekili ve Hürriyet ve İtilaf Fırkası Aydın şubesinin bazı ileri gelenleri, Hükümet Tabibi Mazhar Bey'in de katılımıyla bir toplantı gerçekleştirilmiştir. Albay Şefik Bey, toplantıda bulunanlara Yunan işgali tehlikesine karşı silahlı direnişin gerekli olduğunu ve bunun içinde halkın desteğine ihtiyaç duyulduğunu belirtmiştir. Silahlı direniş fikri Dr. Mazhar Bey dışında kimseden kabul görmedi. Mutasarrıf Vekili ve arkadaşları, bir mitingle işgalin protesto edileceğini ve sonra da Hürriyet ve İtilaf Kulübünde toplanarak silahlı mücadele meselesini müzakere edeceklerini belirtmişler ve toplantıdan ayrılmışlardır. Ertesi gün Mutasarrıf Vekili Yenişehirli Fuat Bey, "halkın heyecana kapılarak bazı taşkınlıklar yapması ve bu yüzden asayişin bozulması ihtimalini" gerekçe göstererek mitinge izin vermek istememiştir. Başta Dr. Mazhar ile Şefik Beylerin ve Redd-i İlhak Heyet-i Milliyesi'nin ısrarı üzerine mitingin yapılması sağlanmıştır. Dr. Mazhar Bey, milli direnişi oluşturmak için İngiliz temsilcilerinin gözleri önünde halkın arasında açıktan propaganda faaliyetlerinde bulunmuştur. Dr. Mazhar Bey'in de içerisinde yer aldığı milli direnişçilerin çalışmaları daha sonraki günlerde Aydın'da pek başarılı olamamıştır. 27 Mayıs 1919'da direniş olmadan Yunan birlikleri Aydın'ı işgal etmiştir. Dr. Mazhar Bey Aydın'ın Yunanlılar tarafından işgali esnasında yaşanan mezalimi ayrıntılı bir şekilde kayıt altına alarak mektup ve telgraflarla gerek İstanbul Hükümeti, gerekse İtilaf Devletleri temsilcilerine iletmiştir.

Dr. Mazhar Bey Aydın'ın 4 Temmuz'da ikinci işgali üzerine Denizli'ye geçerek 12 Temmuz 1919 tarihinde kurulan Denizli Heyet-i Milliyesi'nde de faaliyet göstermiştir. Bir başkanlık ve 6 şubeden oluşan teşkilatın başkanı Müftü Ahmet Hulusi Efendi idi. Dr. Mazhar Bey, bu şubelerden kendi mesleği ile ilgili olan 6. şubedeki sağlık şubesinden görev yapmıştır. Cepheye gönderilecek olanların sağlık kontrolleri ve bekletilecekleri yerleri düzenleyen bu şube için bir hastanenin açılması planlanmış ve bu doğrultuda Denizli'de iki hastane faaliyete geçirilmiştir. Milli Mücadele öncesi katıldığı savaşlarda da hekimlik mesleği ile katkı sunmaya çalışan Dr. Mazhar Bey'in burada aynı şekilde bir hekim olarak faaliyet gösterdiği görülmektedir. Öte yandan Lütfü Müftüler'in ifadesine göre, Dr. Mazhar Bey, 4. şube olan göçmen şubesinde görev almıştır. Bu şubede Dr. Mazhar Bey, Dr. Kazım Ali ve ismi bilinmeyen başka bir kişi daha görev yapmıştır. Bu şubenin görevi, Denizli'ye gelen Türk ve Türk olmayan göçmenlerin iskân ve iâşe ihtiyaçlarını karşılamaktır. Bir diğer görevi ise işgal esnasında kötü muameleye maruz kalmış olanların yazılı ifadelerini almak ve fotoğraflarının çekilmesi için 2. şubeye göndermektir. İşgal bölgesinden göç eden insan sayısının binlerle ifade edildiği göz önünde bulundurulursa Dr. Mazhar Bey'in de içerisinde yer aldığı iddia edilen bu şubenin önemi ve yaptığı iş çok daha iyi anlaşılabilir. Dr. Mazhar Bey'in yer aldığı Denizli Heyet-i Milliyesi ilk toplantısını 18 Temmuz 1919'da yapmış ve önemli kararlar almıştır. Denizli Heyet-i Milliyesi'nin faaliyet dönemi boyunca Denizli'de sağlık kuruluşlarının açılmasına büyük bir önem verdiği görülmektedir. Söz konusu teşkilatın 6. şubesinin görevlerinden biri Denizli'de kurulması planlanan hastane ile ilgili çalışma yapmasıydı. Nitekim 1913 yılında inşasına başlanmış olan Denizli Memleket Hastanesi yardımseverlerden toplanan bağışlarla 23 Eylül 1919 tarihinde 50 yataklı bir hastane olarak hizmete sokulmuş, hastanenin ilk doktoru da 800 kuruş maaşla Dr. Mazhar Bey olmuştur. Dr. Mazhar Bey 1920 seçimlerinde Aydın Mebusu seçilmesi üzerine hastanedeki görevinden ayrılmak zorunda kalmıştır.

İstanbul'un 16 Mart 1920'de resmen işgal edilmesi ve Meclis-i Mebusanın çalışamaz duruma gelmesi üzerine Ankara'da bir kurucu meclisin toplanması gündeme gelmiştir. Heyet-i Temsiliye Başkanı Mustafa Kemal Paşa, silah

arkadaşlarıyla yaptığı istişareler sonucunda 19 Mart 1920 tarihinde bir genelge yayınlamıştır. Genelgeyle bütün yurda, Ankara'da olağanüstü yetkilere sahip bir meclisin açılacağı ve bunun için yeni seçimlerin yapılacağı duyurulmuştur.

19 Mart 1919 tarihli seçim genelgesine göre her livadan (mutasarrıflıklar ve sancaklar) beş kişi seçilerek Ankara'ya gelecekti. Bu esnada Denizli Heyet-i Milliyesi'nde görev yapan Dr. Mazhar Bey, Aydın'dan aday olmuş ve yapılan seçimleri 39 oyla kazanarak 33 yaşında mebus seçilmiştir. 23 Nisan 1920 tarihinde TBMM'ye katılan Dr. Mazhar Bey'in mazbatasını 24 Nisan günü onaylanmıştır. Birinci Meclis döneminde (1920-1923) Dr. Mazhar Bey; Sağlık ve Sosyal Yardım, İrşad, Program, İktisat ve Kütüphane Komisyonlarında görev yapmıştır. Başkomutan Mustafa Kemal Paşa'nın emriyle Batı Cephesi'nde Birinci Ordu askeri sağlık kurumlarının teftişine görevlendirilerek üç ay cephede bulunmuştur. Meclis'in birinci ve üçüncü yasama yıllarında sağlık komisyonu kâtipliği yapan Dr. Mazhar Bey, bu 3 yıllık Meclis dönemi içerisinde 14'ü gizli oturumda olmak üzere toplam 72 konuşma yapmıştır. Mazhar (Germen) Bey, TBMM'ye genç bir mebus olarak girmeyi başarmış ve "Gazi Meclis"te aktif bir rol oynamıştır. Milli Mücadele'nin önemli meselelerine dair sunduğu görüşlerle Meclis'in öne çıkan mebuslardan biri olmuştur.

Birinci TBMM döneminin ilk yasama yılı 23 Nisan 1920 tarihinden başlamış ve 28 Şubat 1921'e kadar sürmüştür. Bu süre zarfında Aydın Mebusu Dr. Mazhar Bey, Meclis'te Milli Mücadele'yi ilgilendiren çok sayıda konuşma yapmıştır. Milli Mücadeleyi yok etmek isteyenlere karşı en sert duruşu sergileyerek Damat Ferit Paşa'nın vatandaşlıktan çıkartılmasına dair bir önergeyi desteklemiştir. Muhacirin Müdüriyet-i Umumiyesinin Sıhhiye Vekâletine bağlanmasına dair kanun tasarısı görüşmeleri sırasında Dr. Mazhar Bey, bu müdüriyetin Sıhhiye Vekâletine bağlanmasını fikrini savunmuştur.

22 Haziran 1920'de başlayan Yunan genel taarruzu ile Aydın, Balıkesir ve Bursa'nın düşmesi ve Demirci Mehmet Efe'nin Denizli'de yaptıkları üzerine özellikle bölgedeki komutanlar ve Albay Şefik Bey'e karşı tepkiler oluşmuştur. Antalya Mebusu Hamdullah Suphi (Tanrıöver) ile Aydın Mebusu Dr. Mazhar Bey (Germen)'in, Türkiye Büyük Millet Meclisinde Albay Şefik Bey ve diğer komutanlar aleyhine zapta geçen eleştiri ve konuşmaları olmuştur. Konuşmalar sırasında cephede ve cephe gerisinde yaşanan olumsuz gelişmelerden milletvekilleri komutanları ve Şefik Bey'i sorumlu tutarak cezalandırılmalarını istemişlerdir. Meclis konuşmaları sırasında Dr. Mazhar Bey Albay Şefik Bey'den Yunanlılara karşı neden direniş gösterilmediği ve 57. Tümenin niçin Çine'ye çekildiği sorularını da yöneltmiş ortaya çıkan olumsuz durumdan Albay Şefik Bey'i sorumlu tutmuştur. Şefik Bey kendisini savunan bir dilekçeyi 21 Ağustos 1920 tarihinde Meclis Araştırma Komisyonuna vermiştir. Yoğun tartışmaların sonunda bu suçlamalar Mustafa Kemal Paşa'nın komutanlara sahip çıkmasıyla neticelenmiştir.

Meclisin 18 Temmuz 1920 tarihli gizli oturumunda mebus harcırahı ve tahsisatları hakkında verilen önergeye Dr. Mazhar Bey, ancak gerçek masrafların hesaplanarak harcırahların ödenmesi durumunda adaletin sağlanabileceğini ifade etmiştir. Mebus tahsisatları ve harcırahları meselesi, Meclisin gündemini uzun süre meşgul etmiştir. 11 Eylül 1920 tarihinde Firariler Hakkındaki Kanun tasarısı ile istiklal mahkemelerinin yasalaşması sırasında da Mecliste yaşanan gerginliği yaptığı arabulucu konuşmalarla azaltmayı sağlamıştır. Milli Mücadele'nin önüne engel olarak çıkan diğer meselelerde olduğu gibi bu meselenin çözümünde de Dr. Mazhar Bey'in katkısı oldukça büyük olmuştur. Tartışmalarda uzlaşmacı ve Milli Mücadele'nin lehinde bir rol oynamıştır. Dr. Mazhar Bey, Meclise karşı yapılan olumsuz propagandalara karşı halkı aydınlatmak ve bilgilendirmek amacıyla 27 Nisan 1920'de oluşturulan Milli Mücadele'nin önemli propaganda aracı misyonuna sahip İrşad Encümeni'nde görev yapmıştır. Dr. Mazhar Bey İrşad Encümenini daha aktif hale getirmek için Milli Mücadele'nin en karışık döneminde Meclis bünyesinde bir kütüphanenin kurulması için bir önergede bulunmuştur. 25 Eylül 1920 tarihli kanun önergesi 28 Eylül 1920'de görüşülerek kabul edilmiştir. 29

Eylül'de yapılan kütüphane encümeni seçiminde Mazhar Bey, Canik Mebusu Hamdi Bey ile Trabzon Mebusu Hüsrev Bey seçilmişlerdir. Oluşturulan bu encümen 1923 yılına kadar görev yapmıştır. Böylece Dr. Mazhar Bey'in girişimleriyle kurulan bu ilk kütüphane Meclis-i Mebusan Kütüphanesi olarak adlandırılmıştır.

Meclisin ikinci yasama yılında pek çok mesele görüşülerek karara bağlanmıştır. Dr. Mazhar Bey de zaman zaman bazı görüşmelerde fikirlerini beyan etmekten çekinmemiştir. Yük araçlarından gümrük vergisi alınmamasına ilişkin önergelerinin encümende reddedilmesine dair tutanağı okunmuştur. Dr. Mazhar Bey de ticaret için kullanılacak yük araçlarından gerek gümrük vergisi gerekse ithalat vergisinin alınmaması gerektiğini anlatmış, Milli Mücadele'nin finansmanı hususunda akılcı bir duruş sergilemiştir.

Meclisin gündemine gelen konulardan biri de muhacir ve mültecilerin silahaltına alınmasıdır. Ülkenin yedi ayrı mıntıkasında Müfettiş-i Umumiliklerin kurulması için 4 Ağustos 1921'de kanun teklifi getirilmiştir. Teklifin kabul edilmesinde payı olan Dr. Mazhar Bey, söz alarak Meclis'i aldığı karardan dolayı kutlamıştır.

Meclisin 4 Ağustos 1921 tarihli gizli oturumda Başkumandanlık teklifinin Mecliste görüşülmesi esnasında yoğun tartışmalar yaşanmıştır. Dr. Mazhar Bey konuşmasında Mustafa Kemal Paşa'nın bu işi başarabileceğini vurgulamıştır. 5 Ağustos'ta Başkumandanlık Kanunu kabul edilmiş ve Mustafa Kemal Paşa, üç ay süreyle Meclisin yetkilerini üzerine almıştır. Meclisteki muhalif mebusların bile kimin başkomutan olacağı hususunda isim belirtmediği bir sırada Dr. Mazhar Bey'in açıkça Mustafa Kemal Paşa'yı Başkomutan olarak göstermesi oldukça anlamlıdır. Bunun yanı sıra Tekâlif-i Milliye Emirleri'nin yayınlanmasından önce Dr. Mazhar Bey'in, Tekâlif-i Harbiye Kanunu'nun uygulanmasını istemesi de önemlidir. Milli Mücadele Döneminde, Yunan işgalinden kaçan çok sayıda muhacir bulunmaktaydı. Muhacirlerin sorunlarını ve sıkıntılarını Meclis gündemine taşıyan mebuslardan biri de Dr. Mazhar Bey olmuştur. Bu çerçevede işgal altında bulunan bölgelerden göç eden muhacirlerin terk edilmiş gayrimenkullerden ücretsiz olarak faydalandırılması için 11 Kasım 1921 tarihinde bir takrir vermiştir. Sakarya zaferinden sonra Türkiye, Milli Mücadele'yi kesin zafere ulaştırmak için yoğun bir hazırlık sürecine girmiştir. Mecliste ordunun ihtiyaçları ve Sakarya zaferi sonrası askeri vaziyete dair Erkân-ı Harbiye Umumiye Reisi Fevzi Paşa'dan açıklama istenmiştir. Fevzi Paşa'nın gerekli açıklamalarının ardından bazı mebuslarla birlikte günler süren görüşmelerde Dr. Mazhar Bey de düşüncelerini paylaşmış bu arada hükümetin dış politikasını da eleştirmiştir.

Mazhar Bey'in I.TBMM'nin 1 Mart 1922-16 Nisan 1923 arasındaki Gizli Celse Oturumlarında da 14 konuşması bulunmaktadır. Konuşma konularından bazıları siyasi, askeri ve mali durum, Müdafaa-i Milliye Bütçesi, Fransa ile yapılacak antlaşma, Koçgiri ve Ümraniye olayları hakkında olmuştur.

Mazhar Bey (Germen) II, III, IV, V, VI, VII, VIII. dönemlerde Aydın'dan milletvekili seçilerek yasama görevini 1950'ye kadar sürdürmüştür. Mazhar Bey, 17 Temmuz 1923'te yapılan II. Dönem TBMM seçimlerinde 345 oy alarak Aydın'dan mebus seçilmiştir. 11 Ağustos 1923'te Meclise katılan Mazhar Bey'in mazbatasını ertesi gün onaylanmıştır. Meclis'in faaliyet süresi içinde Mübadele, İmar ve İskân, Sıhhiye ve Muaveneti İçtimaiye, Divanı Muhasebat ve Nizamname-i Dâhili Komisyonlarında çalışmıştır. Divan-ı Muhasebat Komisyonu Başkanlığına ve Sıhhiye ve Muaveneti İçtimaiye Komisyonu sözcülüğüne seçilmiştir. Cumhuriyetin ilanı için önerge veren 16 milletvekili arasında yer almıştır. Bu dönemde milletvekili olarak (41) Sağlık Bakanı olarak (2) değişik konuda toplam (65) konuşması bulunmaktadır.

Dr. Mazhar Bey, Fethi Bey (Okyar) Hükümeti'nde (22 Kasım 1924 -2 Mart 1925) Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığı yapmıştır. Üç ay kadar süren bakanlığı döneminin ilk çalışma programında; sağlık örgütünü genişletmek ve hizmeti

köye kadar götürmek, insan gücü yetiştirmek, “önemli” hastalıklarla mücadele etmek, numune hastaneleri ile doğum ve çocuk bakımevleri açmak, sağlık mevzuatı çalışmaları yapmak, hıfzısıhha enstitüsü ve okulu kurmak planlanmıştır. Onun kısa süreli bakanlığı döneminde “Geniş bölgede tek amaçlı hizmet/ dikey örgütlenme modeli” uygulanmaya başlamıştır.

TBMM'nin 3. Dönem Aydın mebusluğuna 457 oy alarak olarak seçilmiş, 3 Ekim 1927'de de mazbatasını almıştır. 3. Dönem Meclisinde Dışişleri ve Teşkilat-ı Esasiye komisyonlarında çalışmıştır. Bu dönemde genel kurulda 1 konuda 2 kez konuşma yapmıştır. 31 Ocak 1928 tarihinde Türk Maarif Cemiyetinin kurucuları arasında yer almıştır.

Mazhar Bey (Germen) 4. Dönemde Aydın mebusu olarak seçildiği TBMM'ye 4 Mayıs 1931'de katılmıştır. Dönem boyunca Anayasa Komisyonunda görev almıştır. 25 Mayıs 1932'de Parlamentolar Türk Grubu kurucu üyeleri arasında yer almıştır. Meclis Genel Kurulunda çeşitli konularda 7 konuşma gerçekleştirmiştir.

V. Dönem'de yeniden Aydın Milletvekili seçildi. 12 Şubat 1935'te seçim tutanağı ile 1 Mart 1935'te Meclis'e katıldı. Dönem içinde Gümrük ve İhisarlar Encümeni azalığında bulundu. İş Kanunu lâyihası muvakkat encümeni azalığına seçildi. Genel Kurul'da; 1938 senesi Hariciye Vekâleti bütçesi, Hükümetin Suriye'den memleketimize giren eşkıyaya dair beyanatı, iskân işlerinin Sıhhat Vekâletine devri ve zeytinciliğin ıslahı ve yabancıların aşılandırılması hakkındaki kanun nedeniyle söz aldı ve görüşlerini açıkladı. 5 Ocak 1939'da Cumhuriyet Halk Partisi Grubunun kurduğu CHP Anıtkabir Parti Grubu Komisyonu adı verilen komisyonda On beş milletvekilinden biri de Mazhar Germen olmuştur. Komisyon Anıtkabirin yerini tespit ederek Rasattepe olarak belirlemiştir.

27 Mart 1939'da 610 reyle Aydın Mebusu seçilen Dr. Mazhar Bey, 3 Nisan 1939'da Meclise katılmıştır. Dönem boyunca her içtimâ senesinde Büyük Millet Meclisi Reis Vekilliğine seçilerek görev yapmıştır.

1943 seçimlerinde Aydın milletvekili olan Dr. Mazhar Germen, 1946 seçimlerinde 58.319 oy alarak Aydın milletvekili olarak son kez Mecliste yer almıştır. 12 Ağustos 1946 tarihinde TBMM Dışişleri Komisyonu üyeliğine seçilmiştir. Mazhar Bey bu görevini 7 Kasım 1949'a kadar sürdürmüştür.

14 Mayıs 1950 genel seçiminde milletvekilliğine adaylığını koymuş, fakat seçilememiştir. Böylece 30 yıllık parlamento hayatı sona ermiştir. Milletvekilliği sona erince Ankara'ya yerleşmiş, politikadan uzak durmuştur. Her hangi bir işle de meşgul olmamıştır. 6 Kasım 1967'de geçirdiği bir trafik kazası sonucu vefat etmiştir. Cenazesi Ankara Cebeci Asri Mezarlığında toprağa verilen Dr. Mazhar Bey, Mürşide Hanım ile evli olup Türkân (Pirinççioğlu), Perihan (Fenmen) ve Yüksel adlarında üç çocuk babası idi. Mecliste ve cephede hizmetleri nedeniyle 25 Aralık 1925 tarih ve 202 sayılı Meclis kararıyla kırmızı-yeşil şeritli istiklal madalyası ile ödüllendirilmiştir.

## **Günver GÜNEŞ**

### **KAYNAKÇA**

#### **Arşivler**

#### **Osmanlı Arşivi**

BOA, DH.SAİD.d, 152/203

## Cumhuriyet Arşivi

BCA, 30.18.1.2/4.35.2; BCA, 30.18.1.2/16.86.5

## Kitap ve Makaleler

AKER, M. Şefik, **İstiklal Harbinde 57. Tümen ve Aydın Milli Cidali**, Askeri Matbaa, İstanbul 1937.

AYDINEL, Sıtkı, **Güneybatı Anadolu'da Kuvâ-yı Milliye Harekâtı**, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara 1990.

BAŞARAN, Mehmet, **Milli Mücadele'de Çine Heyet-i Milliyesi (1919-1920)**, Emre Dijital, İstanbul 2006.

BİNARK, İsmet, GÜNAY, Şenay, **Türk Parlamento Tarihi**, TBMM VI. Dönem Özgeçmişler 1939-1943, Cilt: V, TBMM Yayını No:39, Ankara 2004.

**BİRİNCİ DÖNEM MECLİS ALBÜMÜ (1920-1923)**, TBMM Basımevi, Ankara 2022.

ÇOKER, Fahri, **Türk Parlamento Tarihi, Milli Mücadele ve TBMM I. Dönem 1919-1923**, III. Cilt, TBMM Vakfı Yayınları No:6, Ankara 1994

ÇUFALI, Mustafa, **Türk Parlamento Tarihi, TBMM VIII. Dönem (1946-1950)**, III. Cilt, TBMM Kültür, Sanat ve Yayın Kurulu Yayınları No:146, Ankara 2012.

DEMİREL, Ahmet, **İlk Meclis'in Vekilleri: Milli Mücadele Döneminde Seçimler**, 3. Baskı, İletişim Yayınları, İstanbul 2017.

KARATAŞ, İsmail, "Milli Mücadele Döneminde Dr. Mazhar Bey", **JASSS, The Journal of Academic Social Science Studies**, Yıl: 16 - Sayı: 96, Güz 2023, s. 509-530.

GÖKBEL, Asaf, **Millî Mücadele'de Aydın**, Coşkun Matbaası, Aydın1964.

GÜNEŞ, Günver, "İzmir'in İşgali ve Aydın'daki Yankıları", **Askeri Tarih Araştırmaları Dergisi**, S/Y. 9 (5) Ankara 2007, s. 23- 55.

GÜNEŞ, Günver, "Millî Mücadele'de Aydın Kuvâ-yı Milliyesi", Millî Mücadele'nin Batı Cepheleleri I, **Türkiye Günlüğü**, 149 (2022), s. 98-121.

GÜNEŞ, İhsan, **Türk Parlamento Tarihi**, TBMM V. Dönem 1935-1939, II. Cilt, TBMM Vakfı Yayını No:26, Ankara 2000.

KÖSTÜKLÜ, Nuri, **Milli Mücadele'de Denizli, Isparta ve Burdur Sancakları**, Atatürk Araştırma Merkezi Yayınları, Ankara 1999.

MÜFTÜLER, Lütfi, **Denizli Heyeti Milliyesi**, Yayınevi yok: Balıkesir 1947.

ÖZTÜRK, Kazım, **Türk Parlamento Tarihi Türkiye Büyük Millet Meclisi II. Dönem (1923-1927)**, Cilt:3, TBMM Vakfı Yayınları Ankara 1995.

ÖZTÜRK, Kazım, **Türk Parlamento Tarihi Türkiye Büyük Millet Meclisi III. Dönem (1927- 1931)**, Cilt:3 TBMM Vakfı Yayınları, Ankara 1995.

TEKİR, Süleyman, URAL, Selçuk, "Batı Anadolu'da Yunan İşgali ve Aydın Muhacirleri (1919-1920)", **Cumhuriyet Tarihi Araştırmaları Dergisi**, Y/S.13 (26), Ankara 2017, s. 125-148.

TEKİR, Süleyman, “Sihhiye ve Muavenet-i İctimaiye Vekâleti'nin Kuruluşu ve Erken Cumhuriyet Dönemindeki Faaliyetleri (1920-1930)”, **Belgi Dergisi**, Pamukkale Üniversitesi Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi Araştırma ve Uygulama Merkezi Yayını, C/S. 2 (18), Denizli 2019, s. 1301-1326.

TOKER, Tarhan, **Kuva-yı Milliye ve Milli Mücadelede Denizli**, Denizli Sanayi Odası Yayınları, Denizli 1983.

SARIKOYUNCU, Ali, TOMALI, A, “Milli Mücadele Dönemi'nde Denizli Sağlık Hizmetleri”, **Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**, S.34, Denizli 2019, s. 1-20.

**TBMM Aza-yı Kiramı Cedveli**, Ankara, 1337 (1921).

**TBMM Aza-yı Kiramı Albümü**, Ankara 1338 (1922).

**TBMM Zabıt Cerideleri**, Cilt:1, 18.19.20.21.22,Devre:1, TBMM Yayınları, Ankara, 1959.

**TBMM Zabıt Cerideleri**, Cilt:2. 3. 4. 5, Devre:1, TBMM Yayınları, Ankara, 1981.

**TBMM Zabıt Cerideleri**, Cilt:11.12.13.14.15.16.17,Devre:1, TBMM Yayınları, Ankara, 1958.

**TBMM Zabıt Cerideleri**, Cilt:23.24.25.26.27, Devre:1, TBMM Yayınları, Ankara, 1960.

**TBMM Zabıt Cerideleri**, Cilt:28.29, Devre:1, TBMM Yayınları, Ankara, 1961.

**TBMM Gizli Celse Zabıtları**, Cilt:1- 4, Devre:1, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, Sanem Matbaası, Ankara, 1985.

TINAL, Melih, “TBMM Birinci Döneminde Doktor Milletvekilleri”, **Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi (JISR)**, 2/6 (2009), s. 617-62.

TURAN, Mustafa, **Yunan Mezalimi: İzmir, Aydın, Manisa, Denizli 1919-1923**, Atatürk Araştırma Merkezi Yayınları, Ankara 2006.

TÜTENK, Ahmet A, **Milli Mücadelede Denizli**, Denizli Öğretmenler Yardımlaşma Derneği Yayınları No:1, İzmir 1949.

26/07/2024 tarihinde <https://ataturkansiklopedisi.gov.tr/bilgi/mazhar-bey-germen-1886-1967/?pdf=7250> adresinden erişilmiştir